

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده علوم اجتماعی

پایان نامه:

کارشناسی ارشد

رشته برنامه ریزی توسعه منطقه ای

موضوع:

ارزیابی توسعه ساحلی و ارائه الگوی توسعه متناسب مناطق ساحلی

(نمونه موردی: سواحل استان گیلان - ساحل بندر انزلی)

استاد راهنما:

دکتر محمد شیخی

استاد مشاور:

دکتر ناصر عظیمی

دانشجو:

مریم مسکینی

شهریور ۱۳۸۹

اجرای این پایان نامه مورد حمایت مالی سازمان بنادر و دریانوردی قرار گرفته است و سازمان به عنوان تنها مرجع حاکمیتی کشور در امور بندری، دریایی و کشتی‌رانی بازرگانی به منظور ایفای نقش مرجعیت دانشی خود و در راستای تحقق راهبردهای کلان نقشه جامع علمی کشور مبنی بر "حمایت از توسعه شبکه‌های تحقیقاتی و تسهیل انتقال و انتشار دانش و سامان‌دهی علمی" از طریق "استانداردسازی و اصلاح فرایندهای تولید، ثبت، داوری و سنجش و ایجاد بانک‌های اطلاعاتی یکپارچه برای نشریات، اختراعات و اکتشافات پژوهشگران"، اقدام به ارایه این اثر در سایت SID می‌نماید.

چکیده

مناطق ساحلی از پربرترین و پویاترین منابع اکولوژیکی و بستر فعالیت های عظیم اقتصادی و اجتماعی به شمار می روند. این پژوهش به "ارزیابی توسعه ساحلی و ارائه الگوی توسعه متناسب مناطق ساحلی" در سواحل استان گیلان و اختصاصا ساحل بندر انزلی می پردازد. رویکرد اصلی در این پژوهش رویکرد کالبدی و منطقه ای است.

در مباحث تئوریک، تلفیقی از رویکردهای نظری توسعه ساحلی که از اواخر قرن نوزدهم و قرن بیستم مطرح شده و بر مواردی چون گسترش مباحث برنامه ریزی کاربری زمین در توسعه مناطق ساحلی، مفهوم ناسازگاری در منطقه بندی کاربری های ساحلی، تقویت مفهوم توسعه پایدار و نظام های قانونی و اجرایی موثر در توسعه مناطق ساحلی و همچنین استراتژی های توسعه متناسب در ساماندهی مناطق ساحلی، در قالب تحلیل شبکه‌ای از متغیرها و الگوهای روابط بین عناصر در سطوح مختلف محیط های ساحلی به کار گرفته شده است.

پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی - توسعه ای است. روش تحقیق نیز تلفیقی بوده و از روش اسنادی - کتابخانه ای (تحلیل ثانویه)، مشاهده با استفاده از تصاویر، نقشه ها، عکس های هوایی و پیمایش در قالب مصاحبه عمیق با صاحب نظران بهره گرفته شده است. متغیر مستقل این پژوهش توسعه ساحلی و متغیر وابسته فرآیند توسعه ساحلی که دربرگیرنده ارتباطات متقابل توسعه ساحلی و متغیرهای موثر بر آن یعنی تراکم جمعیت، میزان مهاجرت، قوانین، ضوابط و مقررات، طرح ها و برنامه های اجرایی، نوع فعالیت ها، تعداد شاغلین، آلودگی منابع طبیعی، تغییر کاربری های طبیعی، جرم توسعه (تغییرات زمین های ساخته شده به کل زمین)، توسعه سکونتگاه ها و شبکه راه ها است.

نتایج به دست آمده نشان می دهد که توسعه های شکل گرفته در منطقه ساحلی انزلی بر اساس اصول توسعه پایدار نبوده و علی رغم وجود مقررات و قوانین کارآمد به دلیل عدم وجود سیستم مدیریتی و نظارتی، توسعه نامتوازن و خارج از توان محیطی شکل گرفته است. به این ترتیب بر مبنای توان محیطی محدوده ساحلی انزلی الگوی توسعه مطلوب بر مبنای اصول توسعه پایدار با مدل قابلیت سنجی زمین برای منطقه مورد بررسی ارائه گردید. بر اساس این مدل نقش اصلی منطقه ساحلی گردشگری - بندری تعیین شده است.

واژه های کلیدی: منطقه ساحلی، توسعه ساحلی، مدیریت ساحلی، برنامه ریزی ساحلی، الگوی توسعه پایدار

فهرست

فصل اول: کلیات

۱	مقدمه
۱-۱	بیان مساله
۲	
۲-۱	ضرورت تحقیق
۵	
۳-۱	اهداف تحقیق
۶	

فصل دوم: مبانی نظری

۷	مقدمه
۱-۲	تاریخچه و پیشینه نظری
۹	
۲-۲	رویکردهای نظری برنامه ریزی و مدیریت ساحلی
۱۲	
۳-۲	نظریه شبکه (خوشه) منطقه ای
۲۲	
۴-۲	رویکردهای کاربری زمین در مناطق ساحلی
۲۹	
۵-۲	پایداری - نمونه ی برجسته تئوریک در برنامه ریزی ساحلی
۳۲	
۶-۲	پیشینه تحقیق (پژوهش ها و طرح های پیشین)
۳۹	
۷-۲	جمع بندی و ارائه چارچوب نظری
۵۳	
۸-۲	پرسش ها و فرضیه های تحقیق
۵۷	
۹-۲	مفاهیم پژوهش
۵۷	

فصل سوم: روش شناسی

۶۰	مقدمه
۱-۳	روش تحقیق
۶۰	
۲-۳	جامعه آماری و نمونه آماری
۶۲	
۳-۳	تکنیک های گردآوری داده ها
۶۲	
۴-۳	تکنیک های تحلیل داده ها
۶۲	

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۶۶	مقدمه
۱-۴	سواحل استان گیلان
۶۶	
۲-۴	وضعیت سواحل به لحاظ کالبدی
۷۳	
۱-۲-۴	سواحل شهرستان انزلی
۷۴	

۷۸	۲-۲-۴- کاربری های عمده در سواحل شهرستان انزلی
۸۴	۳-۲-۴- سکونت در سواحل شهرستان انزلی
۸۶	۴-۲-۴- شبکه های ارتباطی در سواحل شهرستان انزلی
۸۹	۵-۲-۴- محدوده ساحلی شهر بندر انزلی
۹۶	۶-۲-۴- طرح های توسعه شهری و نقش آنها در توسعه سواحل شهر انزلی
۱۰۳	۷-۲-۴- عوامل محدود کننده توسعه کالبدی شهر در محدوده ساحلی و غیرساحلی
۱۰۵	۳-۴- وضعیت سواحل به لحاظ جمعیتی
۱۱۵	۴-۴- وضعیت سواحل به لحاظ اقتصادی
۱۲۵	۵-۴- وضعیت سواحل به لحاظ زیست محیطی
۱۳۸	۶-۴- وضعیت سواحل به لحاظ مدیریتی
۱۳۸	۱-۶-۴- برنامه های مصوب و در دست تهیه و رویکردهای آنها در خصوص مناطق ساحلی
۱۵۵	۲-۶-۴- قوانین مرتبط با اراضی ساحلی
۱۵۹	۷-۴- تجزیه و تحلیل یافته های حاصل از مصاحبه با صاحب نظران
۱۶۶	۸-۴- جمع بندی

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۶۸	مقدمه
۱۶۸	۱-۵- نتیجه گیری با استفاده از روش تجزیه و تحلیل SWOT
۱۷۶	۲-۵- پیشنهادات و ارائه آن در قالب اهداف، راهبردها و سیاستهای اجرایی
۱۸۶	۳-۵- پیشنهادات و ارائه الگوی توسعه ساحلی در قالب تحلیل قابلیت زمین و نقشه های مربوط به آن
۱۸۷	۱-۳-۵- تحلیل قابلیت زمین در ارتباط با استفاده جنگل و مرتع
۱۹۰	۲-۳-۵- تحلیل قابلیت زمین در ارتباط با استفاده کشاورزی و باغداری
۱۹۳	۳-۳-۵- تحلیل قابلیت زمین در ارتباط با استفاده سکونت و فعالیت
۱۹۶	۴-۵- الگوی توسعه و نقشه های پیشنهادی
۲۰۲	۵-۵- محدودیت های تحقیق
۲۰۳	منابع و مآخذ